

Araştırma / Original article

**Ergenlerde Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeğinin geliştirilmesi:
Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması**

Dilek ORBATU,¹ Kayı ELİAÇIK,¹ Demet ALAYGUT,¹ Hacer HORTU,¹
Yavuz DEMİRÇELİK,¹ Nurullah BOLAT,² Ferhan ELMALI,³ Mehmet HELVACI¹

ÖZ

Amaç: Türkçe ergenlere yönelik güncel ve kullanılanı kolay bir sosyal medya bağımlılık ölçeği geliştirmektir. **Yöntem:** Çalışmanın örneklemini 2020 lise öğrencisi oluşturmuştur. Ölçek beşli Likert tipinde 13 maddeden oluşmaktadır. Ölçek geçerliliğinin değerlendirilmesinde maddeler arasındaki iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı, toplanabilirlik Tukey toplanabilirlik testi, örneklemdaki birim sayısının yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin testi, faktörlenebilirlik Bartlett testi, faktör yapısının belirlenmesi ana bileşenler analizleri ile değerlendirilmiştir. **Sonuçlar:** Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.869 olarak bulunmuştur. Ölçek üç alt faktörden oluşmuştur: Sanal yaşamı tercih etme, işlevsellikte bozulma ve sanal haz. Ölçeğe ilişkin toplam açıklanan varyans %58.89 olarak saptanmıştır. **Tartışma:** Bu çalışmanın sonucunda yüksek güvenilir ve geçerli bir sosyal medya bağımlılık ölçeği geliştirilmiştir. Bireylerin sosyal medya kullanımı davranışları zamanla değişebileceği için geliştirilen tüm ölçeklerin uzun vadede geçerli ve güvenilir bir yapı göstermeyebileceği akılda tutulmalıdır. (*Anadolu Psikiyatri Derg* 2020; 21(Ek sayı.1):56-61)

Anahtar sözcükler: Sosyal medya bağımlılığı, sanal yaşamı seçme, işlevsellikte bozulma, sanal haz

**Development of Adolescent Social Media Addiction Scale:
study of validity and reliability**

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to build an up to date and easy to use Turkish Social Media Addiction Scale for Adolescents. **Methods:** The sample of the study included 2020 high school students. The scale was five-point Likert-type and consisted of 13 items. The internal consistency of the items was evaluated with Cronbach's alpha coefficient, summability Tukey summability test, adequacy of the number of units in the sample Kaiser-Meyer-Olkin test, factorability Bartlett test, factor structure main components analysis. **Results:** Cronbach alfa internal consistency coefficient of the scale was found to be 0.869. The scale consists of three sub-factors: choosing virtual life, impairment in functionality, and virtual pleasure. Total stated variance regarding the scale was 58.89%. **Discussion:** As a result of this study, a high reliability and validity social media dependency scale was developed. However, it should be kept in mind that all scales developed cannot be valid and reliable in the long term since social media use behaviors in individuals may change over time. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2020; 21(Suppl.1):56-61)

Keywords: social media addiction, choosing virtual life, impairment in functionality, virtual pleasure

¹ Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, İzmir

² Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi ABD, Çanakkale

³ Katip Çelebi Üniversitesi Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim ABD, İzmir

Yazışma adresi / Correspondence address:

Uzm. Dr. Dilek ORBATU, Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, Gaziler Cd. No.1 35180
Yenişehir/İzmir

E-mail: drdilekorbatu@gmail.com

Geliş tarihi: 22.10.2019, Kabul tarihi: 25.11.2019, doi: 10.5455/apd.77273

GİRİŞ

Sosyal medya, konuşma, topluluk, organizasyon, zaman geçirme ve kendini ifade etme özellikleri olan günümüz toplumunda artık bazı bireylerin yaşamının odağı olmaya başlamış çevrim içi bir medya aracıdır.^{1,2} Teknolojik değişimin yaşamımıza iyice girmesi ile birlikte sosyal medya bağımlılık belirtileri ve kullanımın artışına bağlı ortaya çıkabilecek olumsuzluklar henüz tam olarak ortaya konamamıştır.³ Sosyal medya bağımlılığına ait ilk ölçek çalışması Andreassen ve arkadaşları tarafından 2012 yılında Facebook Bağımlılık Ölçeği şeklinde yapılmıştır.¹ Ardından M. Griffiths'in sosyal medya bağımlılığının salt Facebook değerlendirilerek yapılamayacağı, Facebookun da sosyal medyadan ibaret olmadığı; oyun, kumar, mesajlaşma gibi içeriklerinin olduğu şeklindeki eleştirileri ile bu iki yazar sonraki dönemlerde beraber çalışmalar yapmışlardır.⁴ Bunun sonucunda sosyal medyanın kendisini hedefleyen bir bağımlılık ölçeği geliştirilmiştir.^{5,6} Amerikan Psikiyatri Birliğinin (APA) Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı'nda (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-5), internet oyun bağımlılığı kesinleşmemiş bir bozukluk olarak kabul edilmekle birlikte, sosyal medya bağımlılığı bir sorun olarak hissedilmesine karşın henüz kendine yer bulabilmiş değildir.⁷

Sosyal medyaya düşkünlük, kontrolsüz kullanım, sosyal medyada çevrim içi olma isteği ve sosyal medyanın gerçek yaşamı olumsuz yönde etkilemeye başlaması bağımlılık olarak değerlendirilmiştir.⁸ Tabletler, cep telefonları ve bazen okullarda her gencin kolayca internete ulaşabilmesi, sosyal medya kullanımının anne-babaları ve eğitimcileri kaygılandıran bir boyuta getirmiştir. Araştırmalar gençlerin erişkinlere göre sosyal medyayı daha fazla kullandıklarını göstermiştir.^{9,10} Dünyada ve Türkiye'de internet kullanımı, özellikle sosyal medya kullanımı ergenler arasında hızla artmaktadır. Alan yazında sosyal medya bağımlılığını belirlemek için ölçme araçlarının geliştirildiği görülmektedir.¹ Doğrudan ergenler için geliştirilen sosyal medya bağımlılığına ait Türkçe bir ölçeğe rastlanmaması, alan yazında yer almayan, ancak gözlemlerimizde sosyal medya bağımlılarında sık bulunan sanal hazzı ölçen parametrelerin bulunmaması bu gereksinimin karşılanma amacını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Örneklem

Çalışmanın örneklemini İzmir ili düzeyinde olup

veriler kozmopolit özellik gösteren çeşitli bölgelerden kur'a ile belirlenen 31 liseden toplandı. Araştırmaya başlamadan önce İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü ve yerel tıbbi etik kuruldan ayrı ayrı izin alındı. Çalışma grubu 2017-2018 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde liselerde öğrenimini sürdüren 14-19 yaşları arasındaki öğrenciden %95 güven aralığında 0.2 hata payı ile 0.80 güç ile hesaplandığında 2144 idi. Bu nedenle çalışma hedefi yaklaşık 2300 kişi olarak hedeflendi. Her sınıfta gönüllü öğrencilerden çalışmaya katılım konusunda sözel onam alındı. Çalışmaya katılmak istemeyen öğrenciler sınıftan çıkarılmayarak kitap okumaları veya ders çalışmaları istendi. Çalışmanın yapıldığı günlerde okula gelmeyen ve çalışmaya gönüllü olmayan öğrencilerin sayısı 280 idi. Çalışmaya katılmayanlar çıkarıldıktan sonra grup ortanca değeri 15 olan, 1144 (%56.6) kız ve 876 (%43.4) erkek olmak üzere toplam 2020 öğrenciden oluştu.

Veri toplama aracı

Maddelerin hazırlanması sürecinde ve pilot ölçeğin uygulanmasında, geribildirimlerin az veya çok sosyal medya kullanan bireylerden alınmasına özen gösterildi. Bunun için 30 lise öğrencisi, 15 tıp fakültesi 1. sınıf öğrencisi ve 1 çocuk psikiyatrisi uzmanından görüş istendi; alan yazında bulunan sosyal medya bağımlılık ölçekleri incelendi. Ardından pilot uygulama için 45 maddelik bir form oluşturuldu. Tekrar aynı gönüllülerin formu doldurmaları istendi. Bu formlardaki maddelerin bazıları gönüllülerin önerisi, bazıları da bu pilot çalışmadaki faktör analizi ile elenerek 19 soruluk bir form oluşturuldu. Deneme ölçeği ilk olarak pilot uygulama ile 45 bireye uygulandı. İçerik ve basım yanlışları düzeltildi. Bu uygulamada bir madde faktör analizinde düşük puan aldığı için çıkarıldı ve form 18 maddeye indirildi. Pilot çalışmadaki güvenilirlik düzeyi (0.876) belirlendikten sonra, bu form elektronik ortama aktarılarak örnekleme alınan okullara gönderildi. Ölçek formundaki 18 maddenin üçü ters anlatılmıyordu. Tutum düzeyleri beşli Likert derecelleme ile ölçeklendirilmiştir. Likert tipindeki derecelmeler 'tamamen katılıyorum', 'katılıyorum', 'kararsızım', 'katılmıyorum', 'kesinlikle katılmıyorum' şeklindedir. Ölçek maddeleri 5'ten 1'e doğru puanlandırılmış olup 'tamamen katılıyorum' yanıtına 5 puan verilirken, 'kesinlikle katılmıyorum' yanıtına 1 puan verilmiştir. Madde puanları 1'den 5'e doğru arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktadır.

Verilerin analizi

Veriler IBM SPSS Statistics Standard Concurrent User V 25 (IBM Corp., Armonk, New York, **Anadolu Psikiyatri Derg 2020; 21(Ek sayı.1):56-61**

ABD) istatistik paket programında değerlendirildi. Tanımlayıcı istatistikler birim sayısı (s), yüzde (%), ortalama±standart sapma, en küçük değer (min) ve en büyük değer (max) olarak verildi. Sayısal değişkenlere ait verilerin normal dağılımı Shapiro-Wilk normallik testi ve Q-Q grafikleri ile değerlendirildi. Kapsam geçerliliği için kapsam geçerlilik oranları hesaplandı. Ölçek geçerliliğinin değerlendirilmesinde maddeler arasındaki iç tutarlılık Cronbach alfa katsayısı, toplanabilirlik Tukey toplanabilirlik testi, örneklemdaki birim sayısının yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi, faktörlenebilirlik Bartlett testi, faktör yapısı-

nın belirlenmesi ana bileşenler analizleri ile değerlendirilmiştir. Ölçekler arası ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile değerlendirildi. $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Madde istatistikleri sonucunda ayırt edicilik düzeyleri kabul sınırları içinde olmayan, madde-madde ve madde-toplam korelasyonları düşük olan (<0.4) beş madde ölçek formundan çıkarıldı ve son ölçek formunda 13 madde elde edildi (Tablo 1).

Tablo 1. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları-1

	Madde çıktığında ölçek ortalaması	Madde çıktığında ölçek varyansı	Madde-toplam korelasyonu	Madde çıktığında Cronbach alfa
a1	43.64	120.646	0.518	0.847
a2	43.27	133.571	-0.009	0.869
a3	43.35	120.383	0.500	0.848
a4	43.19	133.134	0.011	0.868
a5	43.69	117.618	0.568	0.844
a6	43.75	118.407	0.547	0.846
a7	44.54	121.238	0.516	0.847
a8	43.55	117.891	0.585	0.844
a9	43.81	118.881	0.351	0.850
a10	44.04	117.879	0.612	0.843
a11	43.45	125.079	0.319	0.855
a12	43.11	119.333	0.330	0.845
a13	43.37	117.883	0.523	0.847
a14	43.70	117.933	0.554	0.845
a15	44.49	121.809	0.477	0.849
a16	44.30	120.705	0.534	0.847
a17	43.86	119.923	0.466	0.849
a18	44.07	119.617	0.533	0.846

Tablo 2. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları-2

	Madde çıktığında ölçek ortalaması	Madde çıktığında ölçek varyansı	Madde-toplam korelasyonu	Madde çıktığında Cronbach alfa
a1	28.94	82.701	0.520	0.861
a3	28.66	82.559	0.498	0.862
a5	29.00	79.885	0.583	0.857
a6	29.05	80.566	0.561	0.859
a7	29.84	82.943	0.532	0.860
a8	28.66	80.550	0.581	0.857
a10	29.35	80.350	0.617	0.856
a13	28.68	80.655	0.512	0.862
a14	29.01	80.353	0.559	0.859
a15	29.80	83.292	0.498	0.862
a16	29.60	82.334	0.559	0.859
a17	29.16	81.974	0.471	0.864
a18	29.38	81.690	0.542	0.860

Düzeltilmiş madde-toplam korelasyon değeri <0.4 olan 2, 4, 9, 11 ve 12. maddeler ölçekten sıra ile çıkartılıp ölçek istatistikleri tekrar hesaplanmıştır (Tablo 2).

ANOVA with Tukey's test for non-additivity analizine göre ölçeğin toplanabilir bir yapıda olduğu görülmektedir ($F=34.81$, $p<0.001$). KMO örneklem yeterliliği 0.5'in üzerinde ($KMO=0.891$) ve Bartlett küresellik testi önemli ($\chi^2=9141$; $p<0.001$) bulunduğundan dolayı ölçek faktörlenebilir yapıdadır. Faktör çıkartma yöntemi olarak ana bileşenler analizi uygulanmış ve Tablo 3'teki değerler elde edilmiştir.

Tablo 3'e göre 13 madde, üç bileşenden oluşmaktadır. Üç bileşenin açıkladığı toplam varyans %58.89'dur. Varimaks yöntem sonucu elde edilen döndürülmüş faktör yükleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin maddeler incelendiğinde, birinci faktör sanal yaşamı tercih etme adı altında toplanmakta ve a7, a10,

Tablo 3. Döndürülmüş faktör yükleri

	Bileşenler*		
	1	2	3
a15	0.816	0.065	0.063
a16	0.752	0.220	0.059
a18	0.677	0.143	0.256
a7	0.637	0.347	-0.032
a17	0.603	0.078	0.305
a10	0.520	0.518	0.075
a8	0.122	0.711	0.280
a5	0.228	0.705	0.134
a1	0.116	0.687	0.185
a3	0.054	0.686	0.233
a6	0.320	0.643	0.032
a13	0.091	0.318	0.827
a14	0.259	0.242	0.800

Çıkarma yöntemi: Temel Bileşen analizi
Döndürme yöntemi: Varimax
*Döndürme 6 tekrar sonunda birleştirilmiştir

Tablo 4. Toplam ve alt ölçekler için istatistikler

Ölçek/ Alt ölçek	Maddeler	Cronbach alfa	Puan aralığı		Çalışma grubu		
			Min	Maks	Ort.±SS	Min	Maks
Toplam	1,3,5,6,7,8,10,13, 14,15,16,17, 18	0.869	13	65	31.61±9.72	13	65
Sanal yaşamı tercih etme	7,10,15,16,17,18	0.811	6	30	12.53±4.98	6	30
İşlevsellikte bozulma	1,3,5,6,8	0.791	5	25	13.54±4.45	5	25
Sanal haz	13,14	0.645	2	10	5.53±2.35	2	10

Tablo 5. Ölçekler arası korelasyon katsayıları

	Toplam	Sanal yaşamı tercih etme	İşlevsellikte bozulma
Sanal yaşamı tercih etme	r 0.860 p <0.001	-	-
İşlevsellikte bozulma	r 0.857 p <0.001	0.538 <0.001	-
Sanal haz	r 0.692 p <0.001	0.422 <0.001	0.513 <0.001

a15, a16, a17, a18 maddelerini içermektedir. İkinci faktör işlevsellikte bozulma adı altında toplanmıştır ve a1, a3, a5, a6, a8 maddelerini içermektedir. Üçüncü faktör sanal haz adı altında toplanmıştır ve a13, a14 maddelerini içermektedir. Çalışmada test tekrarı olası olmadığı

için yarıya bölme yöntemi kullanılarak güvenilirlik sonuçlarına bakılmıştır. 1, 3, 5, 6, 7, 8 ve 10. maddeler için Cronbach alfa katsayısı 0.819; 13, 14, 15, 16, 17 ve 18. maddeler için Cronbach alfa katsayısı 0.771; Guttman yarıya bölme katsayısı ise 0.778 olarak elde edilmiştir. Toplam ve alt

ölçeklere ait istatistikler Tablo 4'te, ölçekler arası korelasyon katsayıları Tablo 5'te gösterilmiştir.

TARTIŞMA

Teknolojik gelişmeler sonucunda yaşamımıza giren internet ve sonra sosyal medya, cep telefonlarında internet özelliğinin de yer almasıyla birlikte ulaşımı kolaylaşmış ve bir alışkanlık olmuş; bazı bireylerde ise bağımlılık durumuna gelmiştir.¹¹ Özellikle teknolojik gelişmeleri yakından izleyen grup olan ergenler arasında sosyal medya bağımlılığı her geçen gün artış göstermektedir ve hem psikologlar, hem de klinisyenlerin üzerinde durduğu bir sorun durumuna gelmiştir. Ergenlerin ruhsal-toplumsal gelişimi üzerinde olumsuz etkilerinin olabileceği öne sürülmüştür.¹² Henüz DSM'de yer almasa da, sosyal medya bağımlılığı artış hızı ile tanısına ve tedavisine yönelik çalışmalar önem taşımaktadır. Çalışmamızda ergenlerin sosyal medya bağımlılıklarını ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir Likert türü bir ölçek olan Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamız İzmir ilindeki 31 liseden 2020 öğrenci ile yapıldı. Okullara erişim seçkisiz örnekleme ile yapıldı. Çalışma bulguları kozmopolit bir bölgede yapıldığı için, Türkiye'ye uyumlu bir özellik sunduğu düşünülmektedir. Alan yazın taraması, uzman görüşleri alınması ve pilot çalışma sonrası geliştirilen 18 maddeden oluşan ölçek ve yapılan alan uygulamasının ardından 13 maddelik üç alt ölçekten oluşan son formumuz ortaya çıktı.

Geliştirdiğimiz ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.869 olarak bulundu. KMO örneklem yeterliliği 0.5'in üzerinde (KMO=0.891) ve Bartlett küresellik testi önemli ($\chi^2=9141$; $p<0.001$) bulunduğundan dolayı ölçek faktörlenebilir yapıdadır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçek ile ilgili üç alt faktöre ulaşılmıştır. Bu üç alt faktör

sanal yaşamı tercih etme, işlevsellikte bozulma ve sanal haz olarak adlandırıldı. Çalışmamızda alan yazında rastlanmayan, ancak gözlemlerimizde sosyal medya bağımlılarında olan teşhir edilen fotoğrafların beğenilmesi üzerine kurulu sanal haz alt ölçeği yer aldı. Ölçeğe ilişkin toplam açıklanan varyans %58.89 olarak elde edildi. Benzer çalışmalarda, Bergen tarafından dilimize uyarlanan Bergen Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği altı maddeden oluşan tek boyutlu bir yapıya sahiptir, iç tutarlılık katsayısı 0.83 ve açıklanan varyansı %52.83'tür. van den Eijnden ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Taş tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan dokuz maddeli, tek boyutlu Sosyal Medya Ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0.76 ve açıklanan varyansı %35'tir. Ağyar ve arkadaşlarının genç ergenlerde yaptığı 26 maddeden oluşan üç faktörlü Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği çalışmasında iç tutarlılık katsayısı 0.95, açıklanan varyansı %57.75'tir. Fırat ve arkadaşlarının ergenlerde yaptığı 24 maddeden oluşan iki faktörlü Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği çalışmasında iç tutarlılık katsayısı 0.93, açıklanan varyansı %51.40'tir. Özgenel ve arkadaşlarının ergenlerde yaptığı dokuz maddeden oluşan tek faktörlü Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği çalışmasında iç tutarlılık katsayısı 0.904, açıklanan varyansı %56.79 olarak bulunmuştur.¹⁴⁻¹⁶

Öneriler

Bu çalışmanın sonucunda yüksek güvenilirlik ve geçerlilikte bir Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği geliştirilmiştir. Bireylerin sosyal medya kullanımı davranışları zamanla değişebileceği için, geliştirilen tüm ölçeklerin uzun vadede geçerli ve güvenilir bir yapı göstermeyebileceği akılda tutulmalıdır. Bu çalışmadaki örneklem ergenlerden oluşturulmuş ve geliştirilmiş olan araç bu yaş grubundaki bireylerde bağımlılığı ölçme amaçlı geliştirilmiştir. Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeğinin erişkin bireylerde kullanılması için geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması önerilir.

Yazarların katkıları: D.E.: Planlama, veri toplama, makaleyi yazma; K.E.: Planlama, veri toplama, makaleyi yazma; D.A.: Planlama, veri toplama; H.H.: Veri toplama; Y.D.: Veri toplama; N.B.: Veri toplama; F.E.: İstatistiksel değerlendirme, makaleyi yazma; M.H.: Son değerlendirme.

KAYNAKLAR

1. Andreassen CS, Torsheim T, Grunborg GS, Pallesen S. Development of a Facebook Addiction Scale. *Psychol Rep* 2012; 110:501-517.
2. Kuss DJ, Griffiths MD. Online social networking and addiction: A review of the psychological literature. *Int J Environ Res Public Health* 2011; 8:3528-3552.
3. Pelling E, White KM. The theory of planned behaviour applied to young people's use of social networking websites. *Cyberpsychology & Behavior* 2009; 12:755-759.

4. Griffiths MD. Facebook addiction: concerns, criticism, and recommendations – a response to Andreassen and colleagues. *Psychol Rep* 2012; 110:518-520.
5. Griffiths MD, Andreassen CS, Pallesen S, Bilder RM, Torsheim T, Aboujaoude E. When Is a New Scale not a New Scale? The case of the Bergen Shopping Addiction Scale and the Compulsive Online Shopping Scale. *Int J Ment Health Addict* 2016; 14:1107-1110.
6. Andreassen CS, Pallesen S, Griffiths MD, Torsheim T, Sinha R. The development and validation of the Bergen-Yale Sex Addiction Scale with a large national sample. *Front Psychol* 2018; 9:144.
7. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)*. Arlington: American Psychiatric Pub., 2013.
8. Andreassen CS, Pallesen S. Social network site addiction - An overview. *Curr Pharm Des* 2014; 20:4053-4061.
9. Akyazı E, Tutgun-Ünal A. İletişim fakültesi öğrencilerinin amaç, benimseme, yalnızlık düzeyi ilişkisi bağlamında sosyal ağları kullanımı. *Global Media Journal TR*, 2013;3:1-24.
10. Vural ZB, Bat M. Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi-ne yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University* 2010; 20:3348-3382.
11. van den Eijnden RJ, Lemmens JS, Valkenburg PM. The Social Media Disorder Scale. *Comput Human Behav* 2016; 61:478-487.
12. Valkenburg PM, Peter J. Adolescents online communication: An integrated model of its attraction, opportunities, and risks. *J Adolesc Health* 2011; 48:121-127.
13. Demirci İ. Bergen Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, depresyon ve anksiyete belirtileriyle ilişkisinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2019; 20(Ek sayı.1):15-22.
14. Taş İ. Ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği kısa formunun (SMBÖ-KF) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying* 2017; 41:27-40.
15. Ağyar Bakır B, Uzun B. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Addicta: the Turkish Journal on Addictions* 2018; 5:507-525.
16. Fırat N, Barut Y. Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (SMBÖ)'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences* 2018; 15: 2266-2279.